

Останки от Раннохристиянска църква с напълно запазена крипта откриха варненските археолози

Част от римска улица и останки от Раннохристиянска църква с напълно запазена крипта откриха варненските археолози през изминалия сезон. Обектът се намира на ул. "Сан Стефано" 25 в морския град. Разкопките предхождаха строеж на нова сграда. В момента се работи по реставрационен проект, който ще позволи най-интересните находки да бъдат експонирани на място и да могат да се видят от всеки. Ръководител на проучванията е д-р Васил Тенекеджиев от Регионалния исторически музей във Варна.

Ето какво разказа той пред Светлана Вълкова:

По време на разкопките открихме най-различни археологически структури, които са от разнообразни исторически епохи. В голяма част от обекта отхрихме останки от антична каменна улица, за съжаление не много добре запазена, която е била изградена в Римската епоха, вероятно 2-3 век. С много преправки е съществувала и използвана до края на Античността.

Как е изглеждала една римска улица?

От разкопки, не само на този обект, но и на други места в резерват “Одесос” във Варна, вече знаем, че античният град, поне от римско време нататък е бил с улици, които са се пресичали под прав ъгъл. Това е бил един белег за добро градско планиране и за цивилизованост. Вече знаем, че и нашият град е планиран по същия начин.

Имало е улично платно, банкети от двете страни, като под каменните плочи има инфраструктура. Открихме останки от канал, който върви по оста на улицата, а от двете страни на този канал има водопроводи от керамични тръби. Не само тази улица е била устроена по този начин. Имаме данни и за други улици от античния град, което показва, че по римско време градът е бил с канализация, водоподаване. Улицата е с посока север – юг. На север тя стига до Римските терми, а на юг отива към морето и е достигала до крепостните стени. От двете страни на улицата открихме останки от римски каменни сгради.

Другото интересно откритие се намира от западната страна на улицата, върху част от римските сгради, които вече са били разрушени през 4-5 век. Там е построена Раннохристиянска църква, която до този момент не беше известна. Това е едно напълно ново откритие за 2020 година. Намерихме още една от Раннохристиянските църкви на града!

Приблизително колко църкви досега са открити в рамките на града?

Доста са църквите. В самия град, освен известната базилика с мозайки на ул.“Хан Крум“, имаме данни за още около 4-5 църкви и за още толкова, които са в покрайнините на града. Градът е бил голям християнски център през Раннохристиянската епоха и затова не е учудващо, че има толкова много храмове.

Наскоро в медиите стана дума за един такъв храм, който в момента се проучва за втори път от варненски археолози, начело с доцент Валери Йотов. Той се намира зад Дома на техниката. Тази базилика, която е там, е известна от близкото минало, но сега се правят вторични разкопки, които се свързани с нейното социализиране и експониране.

Тази базилика на ул.“ Сан Сефано“ е нов обект и точно затова е изключително интересна. Открихме част от нейната украса, пода ѝ, и

напълно запазена подземна крипта, която е била под пода на тази църква.

Всичко това ще може ли да бъде социализирано и да се види?

Инвеститорите на този обект проявиха голям интерес. Бяха направени съответните модификации, според предписанията на комисията от Министерството на културата. Най-интересните части от обекта ще бъдат социализирани. От една страна, ще бъде експонирана част от римската улица. Под пода на приземния етаж под стъкло ще се види част от канала, водопровода, настилната и т.н. На друго място от приземието ще бъде експонирана и криптата, като ще има достъп до нея. Няма да се разреши влизането на всеки в криптата, защото това би застрашило самия обект, но ще може да се стигне до входа и да се погледне вътре. Тези реставрационни проекти ще бъдат извършени под контрола на професионален реставратор.

Каква е функцията на една крипта?

Ние знаем много малко за архитектурата на тази църква, тъй като зидовете са много разбити. Все пак успяхме да намерим запазени части от пода на църквата, който е бил покрит с дебели мраморни плочи. Под едната плоча открихме и самата крипта. Тя представлява едно правоъгълно помещение с размери 1 на 2 метра. Входът е от изток по няколко стъпала. Помещението е било високо около 160 см и е било покрито със свод. Влизало се е през дупка в пода, но това вероятно се е случвало само в специални случаи. Изследвахме една от плочите, които покриват входа на криптата и се оказа, че в долната ѝ страна с червена боя е изписан монограма на Христос, както и един кръст. Когато влязохме в самата крипта, проверихме буквално всяка бучка пръст, но не открихме нищо. Най-вероятно криптата е била изпразнена нарочно. Ако трябва да сме честни, това помещение може да е било крипта, в която да са се пазили мощи на светец. Другият вариант е да става въпроса за гробница, в която да е положено тялото на някой много важен член на местната християнска община. Която и от двете хипотези да е вярна, откритието е много интересно и ценно.

След като върви проект за социализиране на част от този обект, да разбираме ли, че проучванията са приключили?

Конкретно на този обект проучванията са приключили. Площта му не е съобразена с археологическите структури, които намираме, а е съобразена със съвременната сграда. Както църквата, така и улицата продължават извън границите на точно този археологически обект.

Представете си, че съвременната архитектура изчезне. Мястото, където се намира криптата и където е тази църква, е всъщност първото възвишение над морето. Тази църква е на високо, но от нея по посока на морския бряг теренът се спуска доста стръмно. Тоест тази църква се е намирала на едно от най-важните и доминиращи места в града. Определено можем да кажем, че тази църква е една от най-важните за града, след като ѝ е избрано такова място.

Когато се копае в градска среда, понякога се правят интересни открития от по-ново време. Такова интересно, случайно откритие направихме и на „Сан Стефано 25“. Там преди началото на строежа се издигаше много хубава голяма къща от началото на 20-и век. Тя не беше в списъка на паметниците на културата, но беше една много хубава и стабилна сграда. Когато започнахме да копаем под нивото на земята, съвсем случайно, при разбиването на една от основите, открихме стъклена бутилка, вградена в зидарията на основата. Вероятно тази бутилка е била от някакъв парфюм, но тя беше със светена вода вътре в нея. Запазихме бутилката в музея. Става дума за ритуал за възрождане на бутилки със светена вода в основите на сградите. Така че това е един много интересен епизод от разкопките.